

RAPORT MERYTORYCZNY 2014

Centrum im. prof. Bronisława Geremka

W 2014 roku przypadły 3 ważne rocznice związane z osobą prof. Bronisława Geremka: 25 rocznica polskiej transformacji ustrojowej, 15-lecie obecności Polski w NATO oraz 10 rocznica wejścia Polski do Unii Europejskiej. Fundacja Geremka z tej okazji przygotowała okolicznościową wystawę w Sejmie oraz kampanię outdoorową w Warszawie. Tej tematyce poświęcona była większość konferencji i debat. Ponadto, w 2014 kontynuowano cykl Debat Lemkinowskich; zorganizowano 4 konferencje międzynarodowe (w tym w Wilnie i Brukseli). Ukazały się 3 publikacje, 2 kolejne są w przygotowaniu (zostaną wydane w pierwszym kwartale 2015 r.) Fundacja kontynuowała projekty polsko-litewsko-ukraińskie; m.in. zorganizowano wspólną wizytę studyjną dla dziennikarzy litewskich i polskich. W obszarze edukacji realizowano dotychczasowe projekty: zajęcia dla młodzieży gimnazjalnej i ponadgimnazjalnej, nauczycieli historii, Olimpiadę Historyczną, stypendia dla studentów kierunków humanistycznych, warsztaty internetowe edukacji globalnej. Ponadto, w 2014 r. Fundacja rozpoczęła 5 nowych projektów edukacyjnych: 1) „Szkołę równego traktowania” ogólnopolski projekt antydyskryminacyjny dla nauczycieli, 2) seminarium dla studentów UW „Jedna Europa – wielość kultur”, 3) konwersatorium na temat przemian lat 90-tych „Dekada (nie)ograniczonych możliwości”, 4) w partnerstwie z Fundacją Centrum Solidarności z Gdańską Akademią Letnią – ogólnopolski projekt historyczny dla nauczycieli historii, 5) „Laboratorium Idei” – polsko-francusko-niemieckie spotkania młodych badaczy i studentów z krajów europejskich.

I. UPAMIĘTNIANIE DOROBKU I OSOBY BRONISŁAWA GEREMKA

- Kolacja u Ambasadora Francji – luty 2014

11 lutego 2014 r. Ambasador Republiki Francuskiej w Polsce Pierre Buhler wydał kolację na cześć Patrona Fundacji Centrum im. prof. Bronisława Geremka. W uroczystości wzięli udział partnerzy Fundacji.

- **Rocznica urodzin Patrona Fundacji – publikacja książki i debata**

6 marca 2014 roku minęła 82. rocznica urodzin Profesora Bronisława Geremka. W ramach jej obchodów Fundacja Geremka we współpracy z Ośrodkiem Kultury Francuskiej Studiów Frankofońskich UW zorganizowała debatę „Komu potrzebna jest polityka historyczna?”. Deбата odbyła się 25 marca 2014 r. w Bibliotece Uniwersytetu Warszawskiego; udział w niej wzięli: prof. Anna Wolff-Powęska, prof. Paul Gradwohl. Okazją do spotkania była również opublikowana niewiele wcześniej książka „*Profesor to nie obelga. Alfabet Bronisława Geremka*”.

- **15 lat Polski w NATO**

Upamiętniając 15-lecie obecności Polski w strukturach Paktu Północnoatlantyckiego, Fundacja Geremka zamówiła kampanię outdoorową na ulicach Warszawy, przypominającą tę rocznicę oraz rolę prof. Geremka. Plakaty z wizerunkiem Profesora przez półtora miesiąca (marzec-kwiecień 2014 r.) były rozwieszane wzdłuż Traktu Królewskiego oraz w innych miejscach w Warszawie.

- **Wystawa w Sejmie - 10 lat Polski w UE i 25. rocznica polskich przemian**

2014 r. to również okrągła rocznica obecności Polski w Unii Europejskiej oraz ćwierćwiecze polskiej transformacji ustrojowej. Z tej okazji Fundacja Geremka zorganizowała wystawę w głównym gmachu Sejmu zatytułowaną „Bronisław Geremek: od Okrągłego Stołu do Unii Europejskiej”.

- **Koncert rocznicowy**

Jak co roku w czerwcu, Fundacja zorganizowała koncert oraz uroczystą kolację dla partnerów. Goście świętowali polskie rocznice – 15 lat w NATO, 10 lat w UE, 25 lat przemian oraz 6 rocznicę powstania Fundacji Geremka. Gościem specjalnym był Pat Cox, były przewodniczący Parlamentu Europejskiego. Przesłanie Prezydenta RP Bronisława Komorowskiego odczytał Jan Lityński, doradca w Kancelarii Prezydenta RP. Dla Fundacji wystąpili: Wojciech Pszoniak oraz muzycy Zespołu Reprezentacyjnego. Podczas uroczystości został zaprezentowany krótki film o prof. Geremku, przygotowany specjalnie na tę okazję. W filmie wypowiadają się prof. Jacques Le Goff oraz Edmond Maire – przewodniczący francuskiej centrali związkowej CFDT przełomu lat 70-tych i 80-tych. Była to jedna z ostatnich zarejestrowanych wypowiedzi przyjaciela Bronisława Geremka prof. Le Goffa, tuż przed Jego śmiercią. Film jest dostępny na stronie Fundacji.

- **Czytelnia i archiwum prof. Geremka**

W 2014 roku została podpisana umowa pomiędzy Fundacją Geremka i Naczelną Dyрекcją Archiwów Państwowych. Dzięki temu porozumieniu w 2015 roku Archiwum Akt Nowych oddeleguje dwóch pracowników, którzy pomogą w opisanii i skanowaniu całości dokumentacji zgromadzonej w Fundacji Geremka. Zgodnie z umową, fundacyjne zasoby archiwalne zostaną zdigitalizowane przy pomocy sprzętu należącego do Naczelnej Dyrekcji Archiwów Państwowych. Większość dokumentacji zostanie udostępniona na stronie internetowej Fundacji.

Osobny, wydzielony zbiór archiwalny Fundacji Geremka stanowi dokumentacja Unii Wolności, przekazany przez UW w 2010 roku. W mijającym roku najważniejsze prace w archiwum Fundacji

Geremka dotyczyły digitalizacji tych materiałów. Digitalizacja zbiorów odbyła się w ramach finansowanego przez Ministerstwo Kultury programu Ośrodka Karta, którego celem było wsparcie archiwów społecznych. Od czerwca do sierpnia 2014r zostało zeskanowanych do wysokiej rozdzielczości 10 tys. stron dokumentów. Skany te są obecnie opisywane, a do końca roku zostaną umieszczone na serwerze i na stronie internetowej Fundacji Geremka. Kopie zeskanowanej dokumentacji zostaną przesłane także do Ośrodka Karta i Narodowego Archiwum Cyfrowego. Wniosek na dofinansowanie kolejnych 20 tys. stron został złożony do Ośrodka Karta. Cała dokumentacja Unii Wolności zgromadzona w Fundacji Geremka liczy ok. 100 tys. stron. Jeśli wniosek zostanie rozpatrzony pozytywnie, 1/3 dokumentacji Unii Wolności będzie zdigitalizowana i dostępna online.

W tym roku odbyła się wizyta delegacji archiwistów niemieckich, którzy zapoznali się z całością zbioru Fundacji oraz z trzema ważniejszymi kwerendami. Kwerendy szczegółowe dotyczyły materiałów do pracy doktorskiej na temat współpracy radzieckiego świata akademickiego z Zachodem (uczony ze Stanów Zjednoczonych) oraz materiałów o zmarłym w 2013 roku przyjacielu Bronisława Geremka, francuskim historyku prof. Jacques’u Le Goffie (naukowiec Uniwersytetu Warszawskiego). Część korespondencji pomiędzy Jacques’em Le Goffem i Bronisławem Geremkiem stała się elementem wystawy w czasie konferencji w Stacji Naukowej PAN w Paryżu (23-24 czerwca 2014). Wystawa zostanie powtórnie zaprezentowana w pierwszą rocznicę śmierci prof. Le Goffe’a na Uniwersytecie Warszawskim.

II. PROJEKTY WYDAWNICZE

1. WIECZNY POWRÓT FASZYZMU

Książka zawiera eseje holenderskiego filozofa Roba Riemena *Wieczny powrót faszyzmu*, Jerzego Jedlickiego *Pokusa mocy zbiorowej* oraz Wiktora Jerofiejewa *Trujący bukiet*. Publikacja została opracowana i przygotowana przez Fundację Centrum im. prof. Bronisława Geremka w ramach serii „Biblioteka Profesora Geremka”. Publikację współfinansował College of Europe ze środków europejskich.

2. JAK ZOSTAŁEM EUROPEJCZYKIEM

Książka jest przekładem francuskiego eseju Bernarda Guetty, *Intime conviction. Comment je suis devenu Européen*. W polskiej edycji ukazała się ze wstępem Adama Michnika w ramach serii „Biblioteka Profesora Geremka”.

3. EUROPA: WSPÓLNE WARTOŚCI A PAMIĘĆ HISTORYCZNA – wykład prof. Adama Daniela Rotfelda

Wykład w formie broszury ukazał się drukiem na początku 2014 r. Jest on zapisem wystąpienia prof. Adama Daniela Rotfelda z 25 listopada 2013 r. wygłoszonego w ramach Wykładów im. Prof. Bronisława Geremka. Wykłady te zostały ustanowione w

roku 2010 zgodnie z decyzją Ministra Spraw Zagranicznych RP, Radosława Sikorskiego oraz Ministra Spraw Zagranicznych Holandii, Maxime Verhagena. Są one hołdem dla politycznej i akademickiej działalności profesora Bronisława Geremka oraz jego zaangażowania w stosunki pomiędzy Polską a Holandią w kontekście procesu integracji europejskiej.

W 2014 r. rozpoczęły się przygotowania do wydania następujących publikacji:

1. **LUDWIG MELHORN, WYBÓR PUBLICYSTYKI POLITYCZNEJ** książka opracowana i przygotowana przy współpracy Europejskiego Centrum Solidarności i Fundacji Krzyżowa/Kreisau, Kraków (Universitas), w ramach serii „Biblioteka Profesora Geremka”).
2. **BRONISŁAW GEREMEK, ROZMOWY POLSKIE 1988-2008, oprac. J. Głazurek**, Kraków (Universitas), w ramach serii „Biblioteka Profesora Geremka”).

Obie pozycje trafią do księgarń w pierwszym kwartale 2015 r.

III. DEBATY I KONFERENCJE

SPOTKANIA PROMOCYJNE WOKÓŁ PUBLIKACJI FUNDACJI GEREMKA

W 2014 roku odbyły się dwa spotkania wokół wydanej w grudniu 2013 książki Rafała Lemkina „Rządy państw Osi w okupowanej Europie” (wyd. Scholar, patronat Ministra Spraw Zagranicznych Radosława

Sikorskiego, edycja dofinansowana przez Fundację Geremka oraz Instytut Stosunków Międzynarodowych Uniwersytetu Warszawskiego).

- **18 lutego w Warszawie,** Pałacyk MSZ przy ul. Foksal - spotkanie z udziałem Philippe'a Kirscha – kanadyjskiego prawnika, pierwszego Prezesa Międzynarodowego Trybunału Karnego, Adama Daniela Rotfelda – byłego

ministra Spraw Zagranicznych, członka Rady Fundacji Geremka. Spotkanie poprowadził Roman Kuźniar – dyplomata, doradca Prezydenta RP ds. międzynarodowych. Wykład wprowadzający wygłosiła min. Henryka Mościcka-Dendys, podsekretarz stanu w Ministerstwie Spraw Zagranicznych RP.

- **24 marca w Warszawie** - spotkanie organizowane przez Helsinką Fundację Praw Człowieka przy współpracy z Fundacją Centrum im. prof. Bronisława Geremka w ramach cyklu lektury prof. Hołdy. Głównym gościem był prof. Adam Daniel Rotfeld. W roli komentatorów wystąpili: prof. Klaus Bachmann - Szkoła Wyższa Psychologii Społecznej, prof. Ireneusz Kamiński - Instytut Nauk Prawnych PAN, dr Agnieszka Bieńczyk-Missala z Instytutu Stosunków Międzynarodowych UW. Moderatorem spotkania był mec. Mirosław Wróblewski - Dyrektor Departamentu Prawa Konstytucyjnego i Międzynarodowego w Biurze RPO.

W 2014 roku odbyły się dwa spotkania promocyjne związane z aktualnymi publikacjami Fundacji Geremka.

- **29 października 2014 – premiera książki *Wieczny powrót faszyzmu* Roba Riemena z udziałem autora, PaństwoMiasto, Warszawa. Prowadzenie: Jacek Głazewski**
- **24 listopada 2014 – dyskusja na temat książki *Jak zostałem Europejczykiem* Bernarda Guetty z udziałem autora oraz Adama Michnika. Prowadzenie: Paul Gradwohl. Spotkanie**

współorganizowane z Ośrodkiem Kultury Francuskiej i Studiów Frankofońskich UW dyrektor OKFiSF.

- **28 listopada 2014 – promocja książki „Profesor to nie obelga. Alfabet Bronisława Geremka” w Rosji.** W siedzibie Ambasady RP w Moskwie odbyła się prezentacja książki „Profesor to nie obelga. Alfabet Bronisława Geremka”. W spotkaniu uczestniczył reprezentujący Fundację Geremka Jacek Głazewski, a także prof. Aleksandr Lipatow z Rosyjskiej Akademii Nauk.

CYKL WYKŁADÓW „(O)CENA TRANSFORMACJI” – SERIA SPOTKAŃ POŚWIĘCONA OCENIE PRZEMIAN 1989 ROKU Z PERSPEKTYWY ĆWIERĆWIECZA.

- Inauguracja cyklu - **29 maja 2014**, PaństwoMiasto, Warszawa.

W rozmowie inauguracyjnej cykl udział wzięli:

David Ost – profesor nauk politycznych w

Hobart and William Smith Colleges (USA),

Waldemar Kuczyński – ekonomista, **Andrzej**

Leder – filozof. Dyskusję prowadziła Karolina Wigura – socjolożka, dziennikarka.

- **4 listopada 2014**, siedziba Fundacji, wykład *Co się wydarzyło w 1989 roku?* wygłosił prof. **Jerzy Hausner** (Uniwersytet Ekonomiczny, Kraków) – ekonomista.
- **10 grudnia 2014**, siedziba Fundacji, wykład „Przemoc i ład. Wymyślanie społeczeństwa w najnowszej literaturze polskiej” wygłosił prof. **Przemysław Czapliński** (UAM, Poznań) – krytyk, literaturoznawca.

DEBATY LEMKINOWSKIE

Nowy cykl Debat Lemkinowskich poświęcony został wzrostowi popularności skrajnej prawicy w Europie. Mimo odmiennego kontekstu społeczno-politycznego, w poszczególnych częściach Europy fenomen wzrastającej popularności prawicowego ekstremizmu wydaje się wspólny dla całego

kontynentu. Dlatego krytyczny namysł nad przyczynami tego zjawiska, jego różnymi uwarunkowaniami oraz sposobami jego zapobiegania wydał się niezbędny.

- **"Wzrost popularności skrajnej prawicy w Europie"- debata pierwsza, 15 kwietnia, Biblioteka UW. Inauguracyjna dyskusja dotyczyła sytuacji w Europie Wschodniej ze szczególnym uwzględnieniem Ukrainy.**

W spotkaniu wzięli udział: Vasyl Cherepanyn – doktor filozofii, szef Centrum Badań nad Kulturą Wizualną w Kijowie i redaktor ukraińskiego wydania „Krytyki Politycznej”; Alina Polyakova – pracowniczka naukowa w Instytucie Socjologii Uniwersytetu w Bernie. W ramach przygotowań do dysertacji doktorskiej na Uniwersytecie Berkeley, California przeprowadziła wywiady z ponad stu radykalnie prawicowymi aktywistami partii Swoboda oraz z przedstawicielami nacjonalistycznych subkultur z Galicji, Wołynia oraz Kijowa. Obecnie pracuje nad książką na temat ewolucji ukraińskiej radykalnej prawicy; Anton Shekhovtsov – doktor nauk politycznych. Główny redaktor serii “Explorations of the Far Right”, pracownik w grupie „Radicalism and New Media” na Uniwersytecie Northampton, członek zespołu redakcyjnego „Journal of Comparative Fascist Studies”. Dyskusję prowadziła Ludwika Włodek – adiunktka w Studium Europy Wschodniej Uniwersytetu Warszawskiego oraz publicystka.

- **"Wzrost popularności skrajnej prawicy w Europie - debata druga, 6 czerwca, Muzeum Sztuki Nowoczesnej. Debata dotyczyła Polski i Węgier.**

W spotkaniu wzięli udział: Andrea Pető - historyczka i socjolożka, profesorka na Uniwersytecie Środkowoeuropejskim w Budapeszcie; Łukasz Jurczyszyn - socjolog, badający konflikty i ruchy społeczne, w szczególności nacjonalizm i przemoc; Rafał Pankowski - zastępca redaktora naczelnego magazynu „Nigdy Więcej”. Spotkaniu towarzyszył pokaz filmów dokumentalnych Tomasa Rafy – dokumentalista filmujący marsze i demonstracje skrajnej prawicy w Europie.

KONFERENCJE MIĘDZYNARODOWE

W 2014 roku Fundacja Geremka zorganizowała cztery konferencje międzynarodowe.

1. "Wspólnota ponad kordonem. Opozycja demokratyczna Europy Środkowo-Wschodniej w czasach zimnej wojny" - 16 maja, Pałac Prezydencki.

Konferencja organizowana przez Kancelarię Prezydenta RP przy współpracy z Fundacją Geremka oraz Europejskim Centrum Solidarności z Gdańska miała na celu upamiętnienie 25 rocznicy polskiej transformacji poprzez przypomnienie współpracy międzynarodowej opozycjonistów z bloku wschodniego. Konferencję otworzył Prezydent RP Bronisław

Komorowski. W konferencji wzięli udział ze strony polskiej: Andrzej Friszke, Basil Kerski, Andrzej Krawczyk, Jan Lityński, Janusz Onyszkiewicz, Janusz Reiter, Jan Skórzyński, ze strony niemieckiej: Stefan Garsztecki, Roland Jahn oraz Markus Meckel; ze strony litewskiej: Alvydas Nikžentaitis; ze strony węgierskiej: Gábor Demszky; ze strony słowackiej: Ján Čarnogurský; ze strony rosyjskiej: Wiaczesław Bachmin; ukraińskiej Oksana Zabużko. Wśród uczestników był również amerykański uczonec Padraic Kenney.

1. 21 sierpnia Wilno - konferencja "25th anniversary of the Baltic Way, the first free elections in Poland and the fall of the Berlin Wall. What to Do with a Freedom? Creation of the New Europe and Future Visions of the 21st Century".

W Wilnie odbyła się konferencja poświęcona 25. rocznicy wydarzeń określanych mianem Łańcucha Bałtyckiego. Aby upamiętnić zryw republik bałtyckich oraz zastanowić się na kondycję współczesnej Europy szczególnie w kontekście wydarzeń w Ukrainie, Fundacja Geremka wspólnie z Polsko-Litewskim Forum Współpracy i Dialogu im. Jerzego Giedroycia zorganizowała konferencję w Wilnie. W konferencji wzięli udział m.in.: Linas Linkevičius (minister spraw zagranicznych Republiki Litewskiej), Vygaudas Ušackas (ambasador, szef przedstawicielstwa Unii Europejskiej w Rosji), Adam Michnik.

2. Piąta konferencja międzynarodowa dedykowana prof. Bronisławowi Geremekowi - „Cena wolności. Bezpieczeństwo w zglobalizowanym świecie” 9-10 października Muzeum Łazienki Królewskie w Warszawie.

Intencją organizatorów było postawienie problemu pogodzenia indywidualnej wolności z wymogiem zapewnienia bezpieczeństwa w zmieniającym się środowisku międzynarodowym. Próbowano odpowiedzieć na następujące pytania: czy można zapewnić wolność i prywatność równoległe z bezpieczeństwem? Czy istnieje hierarchia pomiędzy tymi wartościami?

Wykład wprowadzający wygłosił francuski politolog Jean-Marie Guéhenno - Cena wolności. Bezpieczeństwo w zglobalizowanym świecie.

W kolejnych sesjach wystąpili:

a) Sesja I: Nowe technologie vs prywatność - Katarzyna Szymielewicz, Michał Boni, Agata Waćławik-Wejman Adam Bodnar (moderator).

b) Sesja II: Zagrożenia horyzontalne: dyktatury-fundamentalizm-globalizacja - Zehra Arat, Michael Freeman, Patrycja Sasnal, Zdzisław Kędzia (moderator).

c) Sesja III: Wolność vs bezpieczeństwo: wymiar globalny - Aryeh Neier, Saša Janković, Adam Daniel Rotfeld (moderator).

W ramach materiałów konferencyjnych powstał kilkuminutowy film z wypowiedziami uczestników konferencji. Jest on dostępny na stronie Fundacji.

3. „Ukraina jako test europejskiej solidarności?” Konferencja międzynarodowa pod patronatem Parlamentu Europejskiego - 9 grudnia, Parlament Europejski, Bruksela

Konferencja pod patronatem Przewodniczącego Parlamentu Europejskiego Martina Schulza została organizowana przez Fundację Geremka przy współpracy z Polsko-Litewskim Forum Dialogu i Współpracy im. Jerzego Giedroycia oraz ukraińskim portalem historians.in.ua. Autorzy stawiają sobie za cel poszukiwanie dróg rozwiązania konfliktu w Ukrainie w atmosferze poszanowania zasady integralności terytorialnej.

Konferencja wpisująca się w działania o tematyce ukraińskiej, rozpoczęte spotkaniem w Wilnie w przededniu szczytu Partnerstwa Wschodniego w listopadzie 2013 roku. W spotkaniu wzięli udział m.in.: Andrew Wilson (Wielka Brytania), Natalia Gumenyuk (Ukraina), Rebecca Harms (Niemcy), Andrii Portnov (Ukraina), Stefan Troebst (Niemcy), Volodymyr Yermolenko (Ukraina), Savik Shuster (Ukraina), Mustafa Nayyem (Ukraina), Iryna Geraschenko (Ukraina), Jaroslav Neverovič (Litwa), Artis Pabriks (Łotwa), Andrej Plenković (Chorwacja), Yevgeny Kiselyov (Ukraina), Petras Auštrevičius (Litwa), Michał Boni (Polska), Refat Chubarov (Ukraina), Victoria Ivleva (Rosja), Yurii Ruban (Ukraina), Róża Thun (Polska), Rimvydas Valatka (Litwa), Mikhail Zygar (Rosja).

IV. WIZYTY STUDYJNE

1. Sędzia Philipp Kirsch w Warszawie

W dniach 17-19 lutego w Warszawie Fundacja Geremka obok debaty promującej **książkę Rafała Lemkina** „Rządy państw Osi w okupowanej Europie” zorganizowała kilkudniową wizytę sędziego Philippa Kirscha w Warszawie (spotkania m.in.: w Trybunale Konstytucyjnym RP oraz Ministerstwie Sprawiedliwości).

2. Wizyta studyjna dla dziennikarzy

W dniach 21-24 maja odbyła się wizyta studyjna dla dziennikarzy polskich oraz litewskich. Celem tego projektu realizowanego wspólnie z Polsko-Litewskim Forum Dialogu i Współpracy im. Jerzego Giedroycia było przeciwdziałanie negatywnym stereotypom powstałym w relacjach pomiędzy obu krajami.

Dziennikarze i dziennikarki zapoznali się z sytuacją obu mniejszości narodowych podczas wizyt w Sejnach, Sołecznikach oraz Berżnikach. W programie znalazły się spotkania w konsulacie Republiki Litewskiej w Sejnach, gdzie polsko litewska grupa dziennikarzy spotkała się z przedstawicielami mniejszości litewskiej w Polsce. W litewskiej części wizyty odbyły się spotkania z politykami w Wilnie m.in. z ministrem spraw zagranicznych panem Linasem Linkevičiusem oraz liderami frakcji parlamentarnych w litewskim parlamencie.

Wizyta zakończyła się uroczystością wręczenia nagród im. Jerzego Giedroycia przyznawanych przez Polsko-Litewskie Forum Dialogu i Współpracy im. Jerzego Giedroycia. Laureatami nagrody zostali Adam Michnik oraz prof. Bogdan Szlachta. Laudację na rzecz laureatów wygłosili Tomas Venclova oraz prof. Alvydas Jokubaitis. Ceremonii wręczenia nagród towarzyszyła debata o stosunkach litewsko-polskich, w której wzięli udział uczestniczki i uczestnicy wizyty studyjnej.

V. EDUKACJA

1. PRZEZ WSPÓŁCZESNOŚĆ DO HISTORII – WARSZTATY HISTORYCZNE IM. PROF. BRONISŁAWA GEREMKA

W 2014 r. kontynuowany był program *Przez współczesność do historii - warsztaty historyczne im. prof. Bronisława Geremka*, którego celem jest wsparcie młodzieży w rozwijaniu zainteresowań historią, w szczególności historią najnowszą.

Rok szkolny 2013/2014

Uczestnicy kontynuowali naukę rozpoczętą na jesieni 2013 r. w czterech grupach wiekowych:

- w **grupie o profilu globalnym** koncentrowali się wokół współczesnych problemów światowych, takich jak: konflikt izraelsko-palestyński, rosnąca potęga Chin, konsekwencje dekolonizacji Afryki, pozycja USA na świecie.
- w **grupie europejskiej** omawiane tematy skupiały się na XX-wiecznej problematyce takiej jak: skandynawskie państwo opiekuńcze, dziedzictwo hiszpańskiej wojny domowej, Rosja po komunizmie, geneza jednoczącej się Europy.

- w **grupie polskiej** pracowali nad wybranymi zagadnieniami XX wieku, będącymi przedmiotem debaty w środowiskach historycznych oraz wśród szerszej opinii publicznej.
- zajęcia w **grupie antydyskryminacyjnej** pozwalały zastanowić się nad naturą uprzedzeń, przyczynami dyskryminacji i jej rodzajami.

Warsztaty dla grupy globalnej i europejskiej prowadziła Ewa Sularz – historyczka i edukatorka, natomiast dla grupy polskiej oraz antydyskryminacyjnej warsztaty prowadził Arkadiusz Walczak - historyk, kulturoznawca, trener edukacji obywatelskiej i edukacji o prawach człowieka.

W ramach programu uczniowie spotkali się z Angeliką Kuźniak, polską reporterką, autorką książki "Papusza". W maju 2014 r. uczniowie spotkali się dwukrotnie z prof. Wiktorem Osiatyńskim, polskim pisarzem i wykładowcą, prawnikiem, a także działaczem społecznym. Rozmawiali o prawach człowieka w Polsce i na świecie.

13 czerwca 2014r. w Łazienkach Królewskich odbyło się uroczyste zakończenie programów edukacyjnych, podczas którego uczestnicy zaprezentowali swoje osiągnięcia (gazetka z recenzjami książek i esejami).

Rok szkolny 2014/2015

W mijającym roku szkolnym rozpoczęła się piąta edycja programu. Uczestniczy w niej 48 uczniów, którzy spotykają się - podobnie jak w roku poprzednim - w czterech grupach wiekowych i tematycznych. Na jesieni młodzież brała udział w wyjazdach integracyjnych do Kazimierza Dolnego oraz do Berlina.

2. POLSKA W XX WIEKU – OGÓLNOPOLSKIE WARSZTATY HISTORYCZNE IM. PROF. BRONISŁAWA GEREMKA

Na wiosnę 2014 roku Fundacja kontynuowała program edukacyjny z ubiegłych lat pod nazwą „Polska w XX wieku – ogólnopolskie warsztaty historyczne” skierowany do uczniów klas 1 szkół ponadgimnazjalnych oraz ich nauczycieli przedmiotów humanistycznych. Celem programu, podobnie jak w przypadku projektu *Przez współczesność do historii* było rozwijanie zainteresowań historią najnowszej Polski. Zajęcia miały zróżnicowaną formę, od warsztatów i debat po spotkania z historykami, uczestnikami wydarzeń. Dodatkowo, nauczyciele wzięli udział w zajęciach antydyskryminacyjnych poświęconych reagowaniu na przejawy nietolerancji w szkole, a także w spotkaniach z przedstawicielami ruchu Obywatele Nauki dotyczącym sposobów wykorzystywania źródeł w nauczaniu historii.

W ramach tej edycji odbyły się 4 zjazdy w Warszawie, w marcu, kwietniu, maju oraz czerwcu 2014r. Wizyty w Warszawie były wzbogacone o program kulturalny. W projekcie brało udział 22 uczniów oraz 16 nauczycieli, w tym z Szamotuł, Lublina, Gdyni, Rawicza, Starachowic, Pszczyny, Kłodzka, Busko-Zdroju, Suwałk, Dzierżoniowa, Wschowy, Rymanowa, Białegostoku, Leszna, Krakowa, Gdyni. Zajęcia odbywały się przy współpracy Warszawskiego Centrum Innowacji Edukacyjno-Społecznych i Szkoleń oraz Domu Spotkań z Historią.

3. WARSZTATY INTERNETOWE NASZ ŚWIAT

W 2014 roku rozpoczęła się druga edycja programu edukacji globalnej *Nasz Świat* skierowanego do młodzieży gimnazjalnej i ponadgimnazjalnej oraz nauczycieli. Uczniowie uczestniczyli w warsztatach edukacji globalnej realizowanych za pośrednictwem platformy e-learningowej znajdującej się pod adresem edukacja.geremek.pl. Kilkuosobowe zespoły pracowały nad zagadnieniem zróżnicowania współczesnego świata, jego podziału na globalną Północ i globalne Południe. Uczniowie uczestniczyli w zajęciach poprzez Pracownie Orange zlokalizowane w małych miejscowościach w całej Polsce. W 2014 roku odbyły się 3 spotkania on-line oraz inauguracyjne spotkanie stacjonarne w Warszawie. W programie uczestniczy 24 uczniów oraz 9 nauczycieli.

4. SZKOŁA RÓWNEGO TRAKTOWANIA

W sierpniu 2014 r. Fundacja Geremka wygrała konkurs organizowany przez Fundację im. Stefana Batorego i otrzymała dofinansowanie z Funduszy Europejskiego Obszaru Gospodarczego na realizację dużego, ogólnopolskiego projektu antydyskryminacyjnego skierowanego do nauczycieli. Partnerem projektu jest Stowarzyszenie Przeciw Antysemityzmowi i Ksenofobii „Otwarta Rzeczpospolita”.

W programie bierze udział 60 nauczycieli z całej Polski (wybranych z ponad 230 zgłoszeń).

Nauczyciele w czasie programu trwającego od listopada 2014 do sierpnia 2015 wezmą udział 2 zjazdach szkoleniowych w Warszawie, gdzie zdobędą wiedzę z zakresu przeciwdziałania dyskryminacji i związanej z nią przemocy, będą mieli możliwość rozwinięcia kompetencji komunikacyjnych oraz umiejętności zarządzania różnorodnością w placówce oświatowej. W czasie trwania projektu nauczyciele będą pod opieką doświadczonych trenerów. Przy ich wsparciu zaplanują i zrealizują w swoim środowisku lokalnym inicjatywę nawiązującą do tematyki projektu np. warsztaty filmowe, festyn, żywą bibliotekę, spotkania z gośćmi etc. Podsumowanie i prezentacja inicjatyw lokalnych odbędzie się podczas uroczystej konferencji, którą autorzy „Szkoły równego traktowania” chcą zorganizować w Sejmie. Program przewiduje również aktywności dla uczniów – w ramach tzw. Letniej Akademii Antydyskryminacyjnej. Nauczyciele otrzymają dyplomy ukończenia kursu szkoleniowego, a placówka, której nauczyciele będą brali udział w projekcie otrzyma odznakę „Szkoły równego traktowania”. Finalnym elementem projektu będzie broszura zawierająca dobre praktyki, rekomendacje dotyczące działań antydyskryminacyjnych w szkołach.

14-16 listopada 2014r. odbył się pierwszy zjazd do programu. Projekt zainaugurowała wykładem Pełnomocniczka Rządu ds. Równego Traktowania, prof. Małgorzata Fuszara. Kolejny zjazd uczestników odbędzie się 9-11 stycznia 2015 r. Uczestnicy skupią się wówczas na planowaniu inicjatywy antydyskryminacyjnej, którą przeprowadzą w swoich szkołach.

5. CYKL SEMINARIÓW DEKADA (NIE)OGRANICZONYCH MOŻLIWOŚCI

W marcu 2014 r. Fundacja Geremka wygrała konkurs grantowy „Patriotyzm Jutra” organizowany przez Muzeum Historii Polski na organizację serii spotkań dyskusyjnych dla dorosłych poświęconych latom 90-tym. W ramach cyklu odbyło się 6 spotkań:

- Bez cenzury. Język mediów lat 90.
- Powrót prywaciarzy i cena transformacji czyli przedsiębiorczość po polsku
- „Zimna wojna sztuki ze społeczeństwem”. Kultura lat 90.
- Dekomunikacja, lustracja i obszary zaniechań
- Społeczeństwo a architektura lat 90. O estetycznym wychowaniu
- Kierunek: Zachód

Spotkania miały formę konwersatorium, podczas których seminarzyści opracowywali zagadnienia zgodnie ze swoimi kompetencjami i proponowali pozostałym uczestnikom tematy do dyskusji. Konwersatoria trwały od kwietnia do czerwca 2014 r.

6. SEMINARIUM AKADEMICKIE „JEDNA EUROPA I WIELOŚĆ KULTUR”

Zajęcia odbywały się na Uniwersytecie Warszawskim i były przeznaczone dla studentów MISH i CLAS realizujących eksperymentalny program opracowany w Kolegium „Artes Liberales”. W programie studiów przedmiot został oznaczony jako przedmiot nadobowiązkowy [studia I stopnia/ studia II stopnia MISH, CLAS, ogólnouniwersyteckie / studia stacjonarne]. Język wykładowy: polski, francuski.

Seminarium miało dwustopniowy przebieg:

A. Prezentacje:

Specjaliści z Francji i Polski prezentowali wizję „Rodzinnej Europy” oraz formy obecności wielu kultur w Europie na podstawie analiz najwybitniejszych dzieł literatury i sztuki oraz analiz rozmaitych wizji współistnienia wielu kultur europejskich i pozaeuropejskich. Prezentacje ogniskowały się wokół pięciu „wyzwań” artystycznych, pojmowanych jako sygnatury kultur(y) europejskiej(ch): muzyki, filmu, teatru, literatury, sztuk performatywnych.

B. Praca w zespołach:

Uczestnicy zajęć – podzieleni na zespoły – na podstawie samodzielnie wybranych lektur lub/i materiałów multimedialnych przygotowali prezentacje, dotyczące zagadnienia wybranego spośród trzech tematów wiodących: 1. Kultura: emocje, nadzieje, lęki. 2. Kultura: dyskurs o wartościach. 3. Kultura i polityka/Polityka i kultura.

7. LABORATORIUM IDEI IM. PROF. BRONISŁAWA GEREMKA.

Laboratorium idei to nowy program Fundacji Geremka realizowany z partnerami z Francji i Niemiec poświęcony przyszłości Europy. 1-4 lipca 2014 r. odbyła się międzynarodowa konferencja naukowa i warsztaty letnie "Vous avez dit multiculturel?" w Lunéville (IHCE - Institute d'Histoire Culturelle Européenne Bronisław Geremek, Francja). Z Polski wzięli udział studenci uczestniczący w seminarium „Jedna Europa i wielość kultur” (projekt opisany wyżej).

W 2015 r. podobne wydarzenie będzie zorganizowane w Warszawie, w Łazienkach Królewskich, w pierwszym tygodniu lipca, w którym udział weźmie 40 studentów z Europy, w tym także grupa studentów ukraińskich.

8. FUNDACJA IM. BRONISŁAWA GEREMKA PARTNEREM WYDARZENIA „DNI HISTORII EUROPY”, PARYŻ.

Wydarzenie doroczne organizowane przez Stowarzyszenie Historyków z Paryża. Zwieńczone przyznaniem nagrody za najlepszą książkę o historii Europy. Prezeska Fundacji jest członkinią jury. W 2014 r. nagrodę przyznano australijskiemu historykowi Christopherowi Clarcowi za książkę „Lunatycy”. Fundacja podjęła rozmowy z Narodowym Centrum Kultury celem wydania jej w polskim przekładzie w 2015r.

9. CZWARTA EDYCJA STYPENDIÓW IM. BRONISŁAWA GEREMKA DLA STUDENTÓW KIERUNKÓW HUMANISTYCZNYCH

Po raz czwarty Fundacja Geremka wspólnie z Fundacją Edukacyjną Przedsiębiorczości, Fundacją PZU oraz Polsko-Amerykańską Fundacją Wolności przyznała stypendia im. Bronisława Geremka. O stypendia mogły się ubiegać osoby z całej Polski studiujące na kierunkach: historia, politologia, europeistyka, socjologia, psychologia, filozofia oraz dziennikarstwo i komunikacja społeczna. 4 listopada na Zamku Królewskim w Warszawie odbyła się uroczysta inauguracja Programu Stypendiów Pomostowych, w ramach której przyznano 10 Stypendiów im. prof. Bronisława Geremka. Młodzi ludzie z małych miejscowości, pochodzący z niezamożnych rodzin, otrzymali stypendia na III i IV rok studiów. Honorowy Patronat nad tegoroczną edycją Programu sprawuje Pani Anna Komorowska, Małżonka Prezydenta RP.

10. AKADEMIA LETNIA

Fundacja Geremka jest partnerem projektu Fundacji Centrum Solidarności z Gdańska przy projekcie dla nauczycieli przedmiotów humanistycznych Akademia Letnia.

Działalność Akademii Letniej zakłada promowanie różnorodnych metod

aktywizujących i interdyscyplinarności w nauczaniu najnowszej historii Polski. Słuchacze Akademii Letniej uczestniczyli w zajęciach z zakresu: historii, literatury, filmu, historii sztuki, etyki i metodyki. Uczestnictwo w zajęciach ma zainspirować nauczycieli do poszukiwania nowych form i metod nauczania historii, które zainteresują młodzież, wzbudzą ciekawość i chęć pogłębiania wiedzy. Zajęcia odbywały się w pierwszym tygodniu lipca w Gdańsku i Sobieszewie.

11. OLIMPIADA SOLIDARNOŚCI. DWIE DEKADY HISTORII

Jest to ogólnopolski konkurs dla uczniów pierwszych klas szkół ponadgimnazjalnych realizowany wspólnie z Europejskim Centrum Solidarności. Druga edycja Konkursu rozpoczęła się na jesieni 2014 r. Finał i wyłonienie laureatów odbędzie się na wiosnę 2015 r. W Konkursie do wygrania są indeksy na Uniwersytet Warszawski i Uniwersytet Gdański, a także roczne stypendia naukowe. Uczestnicy muszą wykazać się wiedzą z zakresu najnowszej historii Polski, przygotowując m.in. w zespołach prezentacje na jeden z wybranych tematów: 1. Jakie idee i wartości „Solidarności” przetrwały próbę czasu? 2. Co mnie (nam) dała „Solidarność”?

VI. POZOSTAŁE DZIAŁANIA

FILM „ETRANGERS”/OBCOKRAJOWCY

W 2014 roku został ukończony film dokumentalny *Etrangers/Obcokrajowcy*, w którego realizację Fundacja Geremka zaangażowała się w 2013 r. Film dotyczy problematyki tożsamości, zakorzenienia, integracji na podstawie osiadłych w Polsce Francuzów różnych kategorii społeczno-zawodowych. Reżyserem filmu jest Francuz mieszkający w Polsce, Loïc Gatteau. Premiera filmu odbyła się w 16 września 2014r. Film będzie wykorzystywany do działań edukacyjnych Fundacji.

FUNDRISING

Ważnym polem działania Fundacji w 2014 r. było pozyskiwanie funduszy na działalność statutową.